

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 18 april 1941 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstillägg å vissa från handelsflottans pensionsanstalt utgående pensioner.

I en den 7 mars 1941 dagtecknad proposition nr 162, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att under kalenderåret 1941 dyrtidstillägg må utgå å pensioner från handelsflottans pensionsanstalt enligt i propositionen tillstyrkta grunder.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 februari 1941 har *direktionen över handelsflottans pensionsanstalt* hemställt om bemyndigande för direktionen att under kalenderåret 1941 utbetala dyrtidstillägg å vissa pensioner från anstalten. Direktionen har härvid hänvisat till en i skrivelsen intagen, här återgiven sammanställning över huru pensioneringen i enlighet med de förenämnda bestämmelserna tedde sig den 31 december 1940:

Pensionstagare den 31 december 1940.

G r u p p	A n t a l
1) Pensionstagare, vilka före den 1 juli 1939 innehafvt både årsunderstöd och pension.	
a) klass 1: årsbelopp 240 kr. jämte understöd	145
b) » 2: » 180 » » »	145
c) » 3: » 150 » » »	155
d) » 4: » 135 » » »	772
	1,217
2) Pensionstagare, vilka före den 1 juli 1939 innehafvt enbart årsunderstöd.	
a) årsbelopp över 120 kr.	437
b) » av 120 kr. och därunder.....	752
	1,189
3) Pensionstagare, vilka före den 1 juli 1939 tilldelats enbart pension.	
a) klass 1: årsbelopp 240 kr.	228
b) » 2: » 180 »	150
c) » 3: » 150 »	79
d) » 4: » 135 »	438
	895

G r u p p	A n t a l
4) Pensionstagare med livsvarig ålderspension enligt 56 § 1 st.	
a) klass 1: årsbelopp 240 kr.	111
b) » 2: » 180 »	102
c) » 3: » 150 »	117
d) » 4: » 135 »	23
	353
5) Pensionstagare med livsvarig ålderspension enligt 56 § 2 st. (reducerad pension).	
a) klass 1: årsbelopp lägst 160 kr.	2
b) » 2: » » 120 »	4
c) » 3: » » 100 »	13
d) » 4: » » 90 »	14
	33
6) Pensionstagare (i 4:e klass) med ålderspension intill 67 år.	
a) enligt 56 § 1 st. och 57 §:	
årsbelopp 222 kr.	39
b) enligt 56 § 2 st. och 57 § (reducerad pension):	
årsbelopp lägst 148 kr.	13
	52
7) Pensionstagare med invalidpension (58 §).	
a) klass 1: årsbelopp (högst) 160 kr.	1
b) » 2: » » 120 »	—
c) » 3: » » 100 »	4
d) » 4: » » 90 »	14
	19
	Summa antal pensionstagare 3,758.

Direktionen har härefter anfört i huvudsak följande:

Det vore uppenbart, att de nu avsevärt höjda levnadskostnaderna komme att i hög grad förringa betydelsen av pensionerna från anstalten, om dessa oavsett dyrtiden skulle fortfarande utgå med oförändrade belopp. — — —

Det hade i detta läge för direktionen framstått som en nödvändighet att söka finna utväg för att i varje fall för en del av pensionärerna bereda en tillfällig förbättring i pensionsförmånerna från anstalten. Härvid hade direktionen även beaktat den visserligen ofrånkomliga men dock icke tillfredsställande ojämnhet, som i nuvarande utgångsläge utmärkte pensioneringen och som åskådliggjorts i sammanställningen. Den förbättring av pensionerna, som genom omläggningen vore avsedd, komme icke de sjömän till godo, som sedan den 1 juli 1939 ingått och under närmaste tiden framåt inginge i pensionsåldern. Tvärtom innebure omläggningen just för sjömän i behövande omständigheter en försämring, i det att dessa tidigare utom pensionen kunnat erhålla understöd från sjömanshus, en möjlighet som icke vidare stode dem öppen. Inom klasserna 1 och 2 vore behovssynpunkten visserligen mindre framträdande, men sjömännen inom dessa klasser hade erlagt jämförelsevis mycket högre hyresavgifter, som enligt det nya systemet skulle ha medfört avsevärt högre pensioner i jämförelse med de nu utgående inom dessa klasser.

Främst av finansiella skäl, till vilka direktionen senare återkomme, men även med hänsyn till de nu anförda synpunkterna, borde den avsedda tillfälliga förbättringen av pensionerna icke tillgodokomma alla pensionstagare hos anstalten. Bland dessa funnes, såsom framginge av sammanställningen,

en mest gynnad grupp, nämligen sjömän som bibehållits vid sina före den 1 juli 1939 utgående dubbla förmåner av såväl pension från anstalten som årsunderstöd från sjömanshus. Denna grupp räknade 1,217 sjömän eller 32.4 procent av hela antalet pensionärer den 31 december 1940. Då dyrtidstillägget avsågs skola stå i relation till hittillsvarande pension, bleve emellertid finansiellt sett betydelsen av att denna grupp med de högsta pensionsförmånerna undantoges större än vad dess relativa antal i och för sig antydde. Att denna grupp undantoges torde principiellt sett vara försvarligt och praktiskt sett icke möta större svårigheter.

I fråga om storleken av dyrtidstillägget å pensionerna har direktionen anfört:

Direktionen hade ansett skäl tala för att anknyta till de förberedda dyrtidstilläggen å folkpensionerna. Direktionen ville således föreslå, att tillägget bestämdes i princip skola motsvara två månadsdelar av årspensionen. Direktionen hade ansett såsom ej endast praktiskt motiverat utan även sakligt önskvärt, att minimibelopp för tillägget fastställdes till 20 kronor eller motsvarande två månadsdelar av en årspension av 120 kronor. Sakligt sett vore detta i hög grad motiverat därav, att de förutvarande årsunderstödstagarna i gruppen 2) i sammanställningen, inom vilken grupp det stora flertalet av pensionärer med pension under 120 kronor hörde hemma, fått sitt understöd helt olika utmätt, alltefter de ekonomiska möjligheterna för och det ej sällan i förhållande till andra sjömanshus skiljaktiga bedömandet vid det sjömanshus, som vederbörande tillhört.

Beredande av dyrtidstillägg med två månadsbelopp, dock minst tillhoppa 20 kronor, åt anstaltens pensionärer med undantag för grupp 1) i sammanställningen skulle innevarande kalenderår kunna beräknas draga en kostnad av omkring 65,000 kronor.

Beträffande spörsmålet om finansieringen av de sålunda föreslagna dyrtidstilläggen har direktionen anfört följande:

Rörande anstaltens finansiella ställning med hänsyn till pensioneringsverksamheten funnes i nuvarande övergångsläge icke några säkra hållpunkter. Därjämte tillkomme en osäkerhetsfaktor beträffande medelstillgången, i det att anstaltens andel i tonavgifter, i varje fall icke under nuvarande sjöfartsförhållanden, läte sig på förhand beräknas. Under budgetåret 1939/40 hade anstalten tilldelats en andel i tonavgifter av ej mindre än 335,000 kronor. Detta hade möjliggjorts på grund av då rådande gynnsamma, mera normala förhållanden och hade för övrigt avsett att delvis täcka viss engångsutgift i samband med omläggningen. Genom den stora tilldelningen av tonavgifter hade pensionsfonden nämnda budgetår tillförts ett överskott av cirka 100,000 kronor. Läget vore nu omvänt, och tonavgiftsandelen hade redan för andra halvåret 1940 nedgått till 100,000 kronor och måste befaras ytterligare komma att nedgå för innevarande halvår. Genom den erhållna andelen i tonavgifter för andra halvåret 1940 kunde emellertid detta halvår beräknas hava lämnat ett överskott å omkring 30,000 kronor. För innevarande halvår torde däremot av nämnt skäl snarare vara ett emotse ett underskott.

Ehuru utsikterna för även den närmaste framtiden sålunda tedde sig ovissa, ansåge dock direktionen, som i nuvarande budgetära läge icke ville påkalla särskilt statsanslag, frågan om dyrtidstillägg till pensionärerna i nu angivna omfattning vara så betydelsefull, att direktionen ansåge denna fråga böra nu lösas, i trots av att man, i mån som nu rådande krisläge förlängdes

mera avsevärt, nödgades räkna med minskade reserver för den framtida pensioneringen. Direktionen föresloge sålunda, att de avsedda dyrtidstilläggen helt finansierades genom i anspråktagande av anstaltens medel.

Föredragande departementschefen har anfört:

Såsom direktionen över handelsflottans pensionsanstalt framhållit hava de höjda levnadskostnaderna medfört, att de enligt nuvarande grunder utgående pensionerna förlorat åtskilligt av sitt värde. Riksdagen har tidigare under året med hänsyn till de inträdda prisstegringarna medgivit, att dyrtidstilllägg må utgå å allmänna folkpensioner och invalidunderstöd. Det synes rimligt, att liknande tilllägg tillerkännes pensionstagare hos handelsflottans pensionsanstalt. Liksom direktionen och på av denna anförda skäl anser jag emellertid, att härvid böra undantagas de sjömän, som äro bibehållna vid dem före den 1 juli 1939 tillkommande förmån av såväl pension som understöd. Beträffande dyrtidstilläggens storlek tillstyrker jag direktionens förslag. Det torde sålunda böra få utgå med ett belopp, motsvarande två månadsdelar av årspensionen, dock lägst 20 kronor.

Enligt vad i ärendet framgår påkallar finansieringen av dyrtidstilläggen icke för närvarande något särskilt statsanslag, utan avses ifrågavarande utgifter, beräkade till sammanlagt omkring 65,000 kronor, helt skola bestriidas av för anstalten tillgängliga medel. Frågans ekonomiska och principiella räckvidd synes emellertid böra föranleda att den underställes riksdagen.

Utskottet.

Det förslag i fråga om dyrtidstilllägg å vissa från handelsflottans pensionsanstalt utgående pensioner, som innefattas i den nu föreliggande propositionen, synes utskottet innebära en skälig kompensation åt pensionstagarna hos anstalten för den inträdda levnadskostnadsstegringen. I fråga om sättet för finansieringen av de föreslagna dyrtidstilläggen har utskottet icke någon erinran att framställa. Utskottet får fördenskull tillstyrka bifall till förslaget.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 18 april 1941.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Åkerberg, Berling, Sandén, Friggeråker, Nilsson i Möln-dal, von Horn, Andersson i Jäger och Albertsson;

från a n d r a kammaren: herrar Holmgren, Paulsen, Andersson i Falkenberg, K. A. West-man, Andersson i Munkaljungby, Hilding, Eriksson i Sandby och Söderdahl.